

εἰς πλημμύρας ἀγρῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν ἐντὸς τῆς περιοχῆς, οἵτινες κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους εἶναι ἐλευθεροὶ ὑδάτων καὶ ἡ καλλιερگوῦνται ἡ χρησιμεύουσιν ὡς λειμῶνες, εἰσπράττει ἐνοίκια. Οἱ χωρικοὶ ἔλεγον, ὅτι μέχρι τινὸς ἐπλήρονον, ἔπειτα ὁμῶς βλέποντες, ὅτι ἡ Ἐταιρία περιωρίζετο εἰς ταύτην μόνον τὴν εὐκολὸν ἀποξήρανσιν τῶν βαλαντιῶν των, ἡρνήθησαν νὰ πληρόνωσιν ἐπὶ πλέον καὶ τώρα, νομίζω, δικάζονται.

Ἀπὸ τῆς Γκιόζας εἰς Φονιάν, τὸν ἀρχαῖον Φενεόν, ἡ ὁδὸς θὰ ἦγεν ἄλλοτε βεβαίως διὰ τῆς κοιλάδος σήμερον ἕνεκα τῆς λίμνης ἐχάραξαν ἀτραπὸν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῇ ἀνατολικῇ ὁχθῇ, ἀτραπὸν ἐλεεινὴν καὶ ἀθλίαν, πότε ἀνερχομένην ἀποτόμως, πότε κατερχομένην, πάντοτε δὲ πετρώδη καὶ ὀλισθηράν. Οἱ ἵπποι ἡμῶν ἦσαν κατάκοποι, ἡμεῖς ὅχι ὀλιγώτερον, καὶ ὁμῶς ἔπρεπε νὰ καταβῶμεν καὶ νὰ ὁδοιπορῶμεν πεζοί. Οὐχ ἦττον ἡ φύσις εἶναι τόσον ὠραία, ὥστε ἂν καὶ τὸ σῶμα ἀπαυδᾷ καὶ οἱ πόδες προσκρούοντες εἰς τοὺς λίθους πονοῦσιν, ὁμῶς τὸ πνεῦμα μένει ἀκμαῖον. Ἡ ἀτραπὸς ἄγει ἐν μέρει δι' ἐλάτων, ἐπιβλητικωτέρα ὁμῶς εἶναι ἡ ἀπέναντι ὁχθῇ, τὰ πλευρὰ τοῦ Σαῖτᾶ καὶ τῆς Πεντελείας, τὰ ὁποῖα κατάμαυρα ἕνεκα τῶν καλυπτόντων αὐτὰ ἐλάτων κατέρχονται καὶ βυθίζονται εἰς τὴν λίμνην σχεδὸν κάθετα ὡς τοῖχοι, ὑπὲρ τὰ χίλια μέτρα ὑψηλοί. Ὡδοιπορήσαμεν ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας, τὸ πλεῖστον παρὰ τὴν λίμνην καὶ εἶτα διὰ τοῦ στεγνοῦ πεδίου, ἕως οὗ ἐφθάσαμεν εἰς τὰ Καλύβια τοῦ Φονιά. Ὀλίγον πρὸ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τινος γηλόφου δεξιὰ τῆς ὁδοῦ βλέπει τις τὰ εἰρεπία τῆς ἀρχαίας πόλεως· δὲν εἶναι πολλὰ οὐδὲ παρέχουσι τι τὸ ἀξιοθέατον· τὸ σημερινὸν χωρίον, οὗ τὸ ὄνομα παρεφθάρη ἐκ τοῦ ἀρχαίου, καῖται ὑψηλότερα ἐπὶ τῶν προπύδων τῆς Πεντελείας, ἀποτελεῖται δ' ἐκ τινων οἰκιῶν μόνον, ἐν ᾧ τὰ παρακείμενα Καλύβια ἀριθμοῦσι πολὺ πλείονας οἰκίας· τώρα ὁμῶς ἀμφοτέρα ἡνώθησαν σχεδὸν καὶ ἀποτελοῦσιν ἐν μόνον χωρίον ἐξ 180 περίπου οἰκιῶν κεκρυμμένων ἐντὸς δένδρων. Δέν εἶδον χωρίον ἐν Ἑλλάδι ἔχον τόσοις κήπους, τόσα ὕδατα, τόσα δένδρα. Ἡ ἐφ' ἵππου διὰ τῶν ὑδῶν διάβασις εἶναι δύσκολος, διότι εἶναι πᾶσαι στεναί, ἀνηφορικαὶ καὶ χρησιμεύουσι συγχρόνως καὶ ὡς αὐλακες τῶν εἰς τοὺς κήπους διοχετευομένων ὑδάτων, οἱ δὲ ἐκ βάτων, λύγων καὶ ἄλλων φυτῶν καὶ δένδρων φράκται ἐκτείνουσι τοὺς μυρίους βραχίονάς των, ὅπως ἀρπάσωσι τὸν πῖλον ὕμῶν ἢ ἄλλο τι ἐνθύμιον. Ὑπὸ τῶν πειρασμῶν τούτων καταδιωκόμενοι φθάνετε εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ χωρίου, τὸ ὕψιστα κείμενον, ὅπου εὐρίσκεται ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ παντοπωλεῖον καὶ πρὸ αὐτῶν μικρὰ ἐπίπεδος πλα-

τεῖα σκιαζομένη ὑπὸ μεγάλης πλατάνου. Ὅταν ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, ἡ πλατεῖα ἦτο πλήρης χωρικών, οἵτινες ἀμέσως μᾶς περιεκύκλωσαν· πάντες ἐφαίνοντο ζῶηροί, πρόθυμοι, γελαστοὶ ὡς τὸ χωρίον των. Εἶχομεν μεγάλην διάθεσιν νὰ καταβῶμεν καὶ νὰ καθίσωμεν μετ' αὐτῶν ὑπὸ τὴν πλάτανον, νὰ θαυμάσωμεν ἐκεῖθεν πάλιν τὴν λίμνην καὶ τὰ ὄρη, νὰ πῶμεν τὴν μαστίχην των, ἣτις μᾶς ἐφάνη ἐξαισία, καὶ νὰ συζητήσωμεν περὶ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν· δυστυχῶς ἦτο ἀργὰ καὶ ἐβιαζόμεθα νὰ φθάσωμεν ἐγκαίρως εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Φενεοῦ, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ διανυκτερεύσωμεν.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

Χρ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ.

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

(Ἱστορικὸν διήγημα).

Α'.

Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ὡς κυριώτατοι παράγοντες τοῦ μεγάλου ἐπιχειρήματος τοῦ 1821 τρεῖς κυρίως τάξεις τῶν Ἑλλήνων πρέπει νὰ τιμηθῶσιν· ἡ τῶν προϋχόντων καὶ προεστώτων, ἡ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου, καὶ ἡ τῶν κλεπτῶν· μία δὲ τῶν τάξεων τούτων ἂν ἡδιαφόρει, οὔτε τὸ ἔργον τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας βεβαίως θὰ εὐωδοῦτο, οὔτε καὶ ἡ ἐπανάστασις, ἐὰν τοιαύτη ἡγείρετο, θὰ ἐπέδιδεν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς της ὡς ἐπέδωκε τῇ κοινῇ συνεργασίᾳ καὶ τῶν τριῶν ὁμοῦ τάξεων.

Καὶ οἱ μὲν προεστώτες καὶ προϋχόντες διαπρέποντες εἴτ' ἐπὶ γένει, εἴτ' ἐπὶ πλούτῳ, εἴτ' ἐφ' ἱκανότητι, καὶ διοριζόμενοι καὶ ὑποληπτόμενοι ὑπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας πολλὴν ἐπιρροὴν εἶχον ἀποκτήσει διὰ ταῦτα παρὰ τῷ κατωτέρῳ ἰδίως λαῷ, ὃν καὶ ἐμύησαν εἰς τὸ μυστικὸν τῆς Ἐταιρίας, καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος των ἀκολούθως ἐξήγειραν, — οἱ κλέπται δέ, οἱ διὰ τῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀνδραγαθῶν των κρατύνοντες τὰς περὶ αἰσιωτέρου μέλλοντος ἐλπίδας τῶν ῥαγιάδων, νὰ πετέλεσαν στρατιωτικῶν τῆς ἐξεγερθείσης Ἑλλάδος δυνάμειν, δικαίως ὡς πρῶταθληταὶ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἐξυμνηθέντες—καὶ οἱ ἱερωμένοι, ἀπ' ἀρχῆς ἐγκολπωθέντες τὴν ιδέαν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, διέδωσαν αὐτὴν εἰς τοὺς θερμότερους ζηλωτὰς καὶ τοὺς ἐναρετωτέρους καὶ δραστηριωτέρους πατριώτας, οὗτοι δὲ πρῶτοι καὶ ἐφάνησαν αἵροντες τὸν σταυρὸν καὶ τὰς σημαίας, δδηγοῦντες καὶ ἀρχηγοῦντες οἱ πλεῖστοι εἰς ὁ-

λας τὰς στρατολογίας καὶ τὰ στρατόπεδα, εὐλογηταὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὀπλῶν γενόμενοι, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἀξιοζήλευτοι πολεμισταὶ ἀναδειχθέντες.

Ἡ παρούσα διήγησις σκοπὸν ἔχει τὴν βιογραφίαν ἐνὸς ἐκ τῶν ἀγωνιστῶν ἱερωμένων, ἀφανοῦς καὶ ἀπλοῦ ἱερέως καὶ ἴσως γνωστοῦ μόνον τοῖς συνεπαρχιώταις αὐτοῦ, ἀλλ' ὅστις ἐν τοσούτῳ εἶναι ἄξιος ἰδιαιτέρας μονογραφίας, ἀφοῦ χάριν τῆς κινδυνεύουσας πατρίδος καὶ τὴν ζωὴν του εἰς τὸν θάνατον πολλάκις ἐξέθηκε, καὶ τὸν μόνον υἱὸν αὐτοῦ Μῆτρον ἐθυσίασεν. Εἶχε δὲ καὶ τὸ βαλάντιόν του ἀνοικτὸν διὰ τὰς ἐκ τοῦ προχείρου γινομένας τότε πατριωτικὰς εἰσφοράς, καὶ αὐτοθελήτως προσέτι παρέδωκεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ὑπεφορίαν τῆς πατρίδος του τὰς κλεῖδας τῶν ἀποθηκῶν του, αἵτινες οὐδέποτε ἦσαν κεναί. Διότι καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ μικροῦ ἀλλ' εὐπόρου χωρίου Χαλαζονίου ὡς θὰ ἴδωμεν ἐκαρπούτο, καὶ τὰ ἱερατικά του πρὸς τούτοις δικαιώματα εἰς εἶδος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῷ κατεβάλλοντο ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν αὐτοῦ.

Ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ δήμου Ἐράνης περιλαμβανόμενον καὶ περὶ τὴν ὥραν πρὸς βορρᾶν τῆς πρωτεύουσας αὐτοῦ Φιλιατρῶν ἀφιστάμενον, κεῖται τὸ τερπνὸν χωρίον Χαλαζόνι, ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα οἰκογενεῖας ἀριθμοῦν. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐγεννήθη ὁ Παπ' Ἀναστάσις κατὰ τὴν 7ην δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὁ βίος δ' αὐτοῦ, τ' ἀνδραγαθήματα καὶ τὰ παθήματα, ἐπὶ τὸ ἀφηγηματικώτερον ὑφ' ἡμῶν διεσκευασμένα, θὰ ἦναι τὸ ἀντικείμενον τοῦ μικροῦ τούτου ἱστορήματος. Μέτριος καὶ εὐσαρκος τὸ ἀνάστημα, ἀλλ' ἀριπρεπής καὶ εὐπαγής μὲ μέλη ἰσχυρὰ καὶ εὐρωστα καὶ μὲ στέρνον προπετῶς ἀνεπτυγμένον, εἶχε τὸ πρόσωπον εὐχρουν, τοὺς ὀφθαλμοὺς μαύρους μεγάλους καὶ ὑπὸ πυρὸς φυσικῆς ἀγχινοῖας αὐγαζομένους, τὰς ὀφρὺς ἄνωθεν αὐτῶν καμπυλουμένας καὶ συννεύουσας, τὴν δὲ γενειάδα μαύρην, δαφιλῆ καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του μετρία πολιᾶ ἐξανθοῦσαν καὶ ἐνὶ λόγῳ θὰ ἦτον ὡραιότατος ἀνὴρ, ἐὰν δὲν εἶχε τὴν ῥίνα σιμῆν. — Κατὰ δὲ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς πανθωμολογεῖτο ἀκατάπληκτος, ἀνδρείος καὶ κατὰ βάθος ἀγαθότατος, ἀλλ' εὐξάπτος καὶ εἰς τὸν θυμὸν εὐεπίφορος. Παρέπιπτεν ἐνίοτε εἰς ἀτοπήματα, τελευταῖον δ' ἔβαψε καὶ τὰς χεῖράς του εἰς αἷμα ἀδελφικόν, δι' ὃ καὶ ἐτιμωρήθη ὑπὲρ τὸ δέον σκληρῶς, βίαιον λαβὼν θάνατον ὀδυνηρὸν καὶ ἀξιόδακρυτον.

Θὰ ἐγεννήθη δὲ ὁ Παπ' Ἀναστάσις, ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν, κατὰ τὴν 7ην δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, διότι κατὰ τὰς μαρτυρίας πολλῶν ἐπιζησάντων ἐκ τῶν συγχρόνων του, ὅταν ἐξέλιπε τοῦ κόσμου τούτου (1821),

εἶχεν ὑπερβῆ πρὸ πολλοῦ τὸ πεντηχστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τὸν πατέρα αὐτοῦ ὠνόμαζον Δημητρὸν, ἐξ οὗ καὶ τὸ πατρωνυμικὸν αὐτοῦ, ὡς εἰθίζετο τότε, Δημητρόπουλος, τὴν δὲ μητέρα Προκοπὴν. Ἀμφότεροι ἀγαθοὶ χριστιανοί, τακτικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν φοιτῶντες, πᾶσας τὰς τεσσαρακοστὰς καὶ τὰς νηστησίμους ἡμέρας εὐλαβῶς τηροῦντες, καὶ δις καὶ τρίς κατ' ἔτος τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνοῦντες. Ὁ πατὴρ τοῦ Παπ' Ἀναστάσι, ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος, ὡς ἐν τῷ χωρίῳ του ἦτο γνωστός, συγκατελέγετο μετὰ τῶν ἐντιμωτέρων καὶ εὐπορωτέρων σχετικῶς συντοπιτῶν του, — δι' ὃ καὶ κατ' ἐλευθερίαν αὐτῶν ἐκλογὴν ἦτο καὶ ἐπίτροπος τοῦ παλαιοῦ ναῖσκου τοῦ χωρίου τῶν, — πρᾶγμα, ὅπερ δὲν τὸν ἡμπόδιζε καὶ τὴν δρεπάνην καὶ τὸ κλαδευτήριον νὰ χειρίζεται τελείως, καὶ ὁ ἴδιος αὐτοπροσώπως νὰ ὀδηγῇ εἰς τὴν βοσκήν, ἢ εἰς τὸ πλησίον ῥέμμα πρὸς ποτισμὸν τὰ ζωντανά του. Οὐδόλως ὅμως διὰ τοῦτο κατεκρίνετο, διότι πάντες μὲν τότε ἐπρωθυμοποιοῦντο νὰ ὦσι φιλεργοί, ἢ δὲ ἀργία καὶ ἢ θυγάτηρ αὐτῆς ἀργολογία ἦσαν πρᾶγμα ἄγνωστον, ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης αὐστηρῶς στιγματιζόμεναι, ἥτις τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ἦτο σεβαστὴ πολὺ πλέον ἢ νῦν, καίτοι οὔτε διὰ τύπου οὔτε διὰ συναθροίσεων μορφουμένη. Εὐλαβὴς δὲ, δεισιδαίμων, θρησκομανής, νηφάλιος, ἀμαθής καὶ μετριόφρων ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος, ὅπως ὅλοι οἱ τῆς γενεᾶς ἐκείνης δουλοπάροικοι ἀγρόται, μίαν καὶ μόνην ἀλλὰ σταθερὰν φιλοδοξίαν εἶχε, τὴν μόνην ἴσως ἐπὶ τῆς δουλείας ἄνευ δυσχερῶν ὁπωρῶν συνεπειῶν ἐπιτρεπομένην. — Ἐπόθει ἀνὰ τὸν ἀξιώσην ὁ Θεὸς νὰ καμαρώσῃ τὸν Τασόν του, — ὡς κατὰ τὴν πρώτην του ἡλικίαν ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἐκαλεῖτο —, Παπᾶν, γιὰ νὰ τὸν μνημονεύῃ καὶ ἕκποτε — ἕκποτε σὺν κλείσῃ τὰ μάτια. » Μετ' εὐφροσύνου δ' αὐταρεσκείας ὁ καλὸς πλὴν φανατικὸς χριστιανὸς φαντάζετο τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ περιεβάλλετο ὁ υἱὸς του τὸ σεμνὸν τοῦ ἱερέως σχῆμα, ὅτε αἱ μὲν γυναῖκες θὰ προσηκόνωνται εἰς τὴν διάβασιν αὐτοῦ ἵνα τὸν δεξιωθῶσι κόσμιοι καὶ εὐσταλεῖς, τὰ δὲ παιδιὰ θὰ τρέχωσιν ἵνα φιλήσωσι τὴν εἰς εὐλογία πλουσίαν δεξιάν του . . .

Ἄλλ' ἵνα ἐπιτευχθῇ ἡ εὐσεβὴς αὕτη φιλοδοξία τοῦ Μπάρμπα-Μῆτρος, ἦτο ἀνάγκη προπρήτῳ ὁ Τασός του νὰ ἐφοδιασθῇ μὲ τὴν ἀπαρατήτως ἀναγκαίαν μάθησιν, ὥστε νὰ δύναται ν' ἀναγινώσκῃ ὡς οἶόν τε ἀπροσκόπτως τὰ ἐκκλησιαστικὰ τοῦλάχιστον βιβλία. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος ἔφερεν αὐτόν, μόλις δεκαετῇ γενόμενον, εἰς τὸν ἐν Φιλιατρῶν ἱερομόναχον Ἰωάνν, ὅστις εἶχε σχολεῖον τῶν κοινῶν λεγομένων γραμμάτων ἐν τῷ μὴ ὑπάρχοντι σῆ-

μερον ναῶ τῆς Παναγίας Γουβιωτίσσης, καὶ ἐδίδασκεν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν· τὴν μὲν πρώτην εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία, ἐξ ὧν πρῶτον κατὰ τάξιν ὁ Ὀκτώηχος, ἀνώτατον δὲ καὶ τελευταῖον κατ' ἀξίαν καὶ σειρὰν ὁ «Ἀ πό σ τ ο λ ο ς», — τὴν δὲ δευτέραν κατὰ τὰς ἐπιδειγμάς του, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο ἦσαν, ἢ ἐν σχεδίῳ εὐαναγνώστω καὶ γλώσσει καταληπτῇ ὑπὸ τῶν παιδῶν ἐπιστολαί, προικοσύμφωναι καὶ ὁμολογα χρεωστικά καὶ πωλητήρια. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ ἱερομόναχος Ἰωνᾶς, ὡς οἱ πλείστοι τῶν ὁμοίων του τότε διδασκάλων, ὀλίγον συνετέλει, ἐπεὶδὴ καὶ ὀλίγον ἠδύνατο, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νοῦς τῶν μαθητῶν του. Ἐκεῖνο ὅμως, εἰς ὃ μᾶλλον προσεῖχε καὶ οὐκ ὀλίγον ἠυδοκίμει, ἦτο ἡ τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἡθικὴ μόρφωσις, μετ' ἐπιμονῆς, δι' ὃ καὶ ἐπιτυχίας, ἀσκήων τοὺς μαθητάς εἰς τὴν δικαιοσύνην, φιλαλήθειαν, τάξιν καὶ εὐκοσμίαν, καὶ ἐπιτηδεῖως ἐμπνέων εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν εὐλάβειαν πρὸς τὰ θεῖα καὶ σέβας πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. Ὅπου δὲ ἡ τῆς γλώσσης πειθὼ ὀλίγα κατῳρθοῦ ἤρχετο ἐπικουρος καὶ ἡ βία τῆς ῥάβδου· καὶ ἦτο ὁ Ἰωνᾶς εἰς τοὺς ἀδιορθώτους αὐστηρὸς μέχρι σκληρότητος, μὴ τιμωρῶν αὐτοὺς διὰ τὰς ἐν τῷ σχολείῳ μόνον παρεκτροπὰς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἔξω τοῦ σχολείου διαπραττομένας. Ἐπετῆρει αὐτοὺς καὶ διεπυνθάνετο ἂν ἐτήρουν κοσμιότητα εἰς τὰς ὁδοὺς, εὐταξίαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ εὐπειθειαν ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ. — Εἴτε οὕτως, εἴτε ἄλλως, ὁ Ἰωνᾶς καὶ οἱ σύγχρονοί του διδάσκαλοι ἐπαξίως ἐκρίνοντο ἄξιοι τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ἐκτιμήσεως, διότι ἐπετύγχανον, καίτοι κατ' αἴσθημα μᾶλλον καὶ οὐχὶ κατ' ἐπίγνωσιν, νὰ μορφώωσι καλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀγαθοὺς χριστιανούς, οἷους καὶ μόνον ἐχρειάζετο ἡ τότε ἀπόκληρος καὶ δυστυχὴς Ἑλληνικὴ κοινωνία.

Πρὸς τὸν Ἰωνᾶν λοιπὸν τοῦτον ὠδήγησε καὶ ὁ Μπάμπας-Μήτηρος τὸν υἱὸν του, μὲ τὴν παρακλητικὴν μάλιστα παρότρυνσιν :

— Κρέας φέρνω 'ς τὴν ἀγιοσύνη σου, κόκαλα νὰ μοῦ παραδώσης!

Ἐν ἄλλοις λόγοις

— Γράμματα νὰ μάθης τὸ παιδί μου, ἀνθρώπον καλὸν νὰ τὸν κάμης, καὶ ἀπὸ ξύλο μὴν τὸ λυπηθῇς!...

Τότε δυστυχῶς καὶ οἱ διδάσκαλοι ἐδίδασκον καὶ οἱ γονεῖς δὲν ἠγνόουν τὸ ἀψυχολόγητον λόγιον τοῦ Χρυσολωρᾶ :

«Ὁ μὴ δαρεῖς ἀνθρώπος οὐ παιδεύεται.»

Δὲν ἠδύνατο οἱ ἀγαθοὶ ἀνθρώποι νὰ ἐννοήσωσι μεθ' ὅλην τὴν πρὸς τοὺς παῖδας ἀμετρον φιλοστοργίαν των, ὅτι ἡ εὐπλαστός φύσις τῶν ἀθῶων τούτων πλασμάτων κυβερνᾶται εὐκολώτερον διὰ τῆς γλυκύτητος τῆς γλώσσης καὶ τῆς

ἡμερότητος, ἢ διὰ τῆς ῥάβδου καὶ τῆς ἀγριότητος. Καὶ τὰ ἐκαστὰν ἰσχυρῶς διὰ τοῦ ἀποτροπαίου φάλαγγος, ἢ ἐστέρουν αὐτὰ τοῦ λιτοῦ γεύματος, ἢ τὰ ἐκλείον εἰς σκοτεινὴν καὶ πνιγερὰν φυλακὴν.

Ὁ δὲ Ἰωνᾶς εἶχεν ἐφεύρει καὶ ἄλλην διὰ τοὺς μαθητάς αὐτοῦ τιμωρίαν, ὅλως πρωτότυπον καὶ ἄγνωστον τοῖς συναδέλφοις αὐτοῦ, ἣν ἐκάλει «διὰ πυρὸς δοκιμασίαν.» Εἶχε τουτέστιν ἐτοιμοὺς συναπισμούς, οὓς προσεκόλλει ἐπὶ τοῦ αὐχένος ἢ ἐπὶ τῆς ῥάχews τῶν ἐν ἀταξίᾳ ὑποτροπιάζοντων μαθητῶν του, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξέδυν αὐτοὺς τῆς ἀλατξένιας καμιζέλας των, καὶ ἐκεῖ τοὺς ἐκράτει μέχρι οὗ τῶν μαθητῶν τις ἠρίθμει 100, 150, 200... καὶ ἐτι πρὸς, ἀναλόγως τοῦ τιμωρουμένου παραπτώματος. Καὶ ἦτο ἡ «διὰ πυρὸς δοκιμασία» τὸ ὕστατον σωφρονιστικὸν μέτρον τοῦ Ἰωνᾶ, τὸ ultimum supplicium, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοῦ, τὸσον φοβερὰ τοῖς μαθηταῖς, ὥστε ὅτε ἠπείλει τινὰ ἐξ αὐτῶν δι' αὐτῆς, ῥίγος κατελάμβανε τὸ δυστυχὲς παιδίον. Γονεῖς τινες, κριτικώτεροι ποτε νὰ παρατηρήσωσιν εὐσεβάστως, ἐτόλμησάν ποτε νὰ παρατηρήσωσιν εὐσεβάστως τῷ σεβασμιωτάτῳ κύρ' Ἰωνᾶ ὅτι μετὰ τὸν φάλαγγα, τὴν νηστείαν καὶ τὴν φυλακὴν ἦτο παραπανιστὴ ἡ διὰ πυρὸς δοκιμασία· ἀλλ' οὗτος στερεοτύπως ἀπήντα, ἐκ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος βεβιαῖως παραφράζων, «ὅτι ὅποιος πατέρας ἢ διδάσκαλος λυπᾶται τὸν υἱὸν του καὶ τὸν μαθητὴν δίχως ἄλλο τὸν μισεῖ! ἀλλ' ὅποιος ἀγαπᾷ αὐτὸν τὸν παιδεύει ἐν καιρῷ.»

Καὶ οἱ γονεῖς ἔκυψαν τὴν κεφαλὴν σιγῶντες πρὸ τοῦ ἀναμφισβητήτου κύρους τῆς σοφῆς ταύτης ῥήτρας.

Ὁ δὲ Τασὸς τοῦ Μήτρου ἢ Δημητρόπουλος, ὡς ἐν τῷ διδασκαλικῷ Δευτερίῳ ἐνεγράφη, πολλάκις ἠσθάνθη τὴν ἐξιδρωτικὴν καῦσιν τοῦ σιναιπίου ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος αὐτοῦ, ἐπεὶδὴ καὶ πολλάκις παρέσχε δείγματα τῆς ἀτιθάσσου ζωηρότητός του. Οὕτως ἐνῶ οἱ λοιποὶ μαθηταί, τοῦ σχολείου ἀπολυόμενοι, μὲ κεφαλὴν κάτω νεύουσιν καὶ μὲ χεῖρας ἐσταυρωμένας διηυθύνοντο ἐν εὐταξίᾳ καὶ κοσμιότητι εἰς τὴν οἰκίαν των, ὅπου περιέμενον αὐτοὺς θωπεῖται τοῦ παπποῦλη, καὶ συνολκαὶ τῶν μυκτῆρων τῆς μάμμης, ὡσεὶ ὁσφραϊνομένης δῆθεν, καὶ εἶτα ἐν ἀπορίᾳ ἐρωτώσης :

«— Ἀμ' τί μοσχοβολαί; Ἀμ' τί μοσχοβολαί; ὅτε ὁ τῇ μάμμῃ συμπαίζων παππούλης ἀπήντα, ἂν ἦτο παρὼν :

«— Ἀμ' δὲν τὸ νοιώθεις, εὐλογημένη καὶ σύ; !... Μοσχοβολαί τὸ εὐχήμενο μας παιδί πούρθε ἀπὸ τὸ σχολεῖο !...»

ὁ Τασὸς τοῦ Μήτρου ὀπίσω μένων, ἤνοιγεν ἀγρίαν λιθοβολὴν κατὰ διερχομένου κυνός, ἢ κατὰ τῆς κλωσοῦς καὶ τῶν ὀρνιθίων γραΐας τινὸς γει-

τόνισσας, ἡ ὁποία μόλις κατῶρθον ν' ἀποκρούσῃ τὸν ἐπιτήθειον πετροβολητὴν μὲ τὰς φοβεράς αὐτῆς κατάρας, τὰς ἱκανὰς νὰ τρέψωσιν εἰς φυγὴν ὁλόκληρον λόχον δαιμόνων. Συχνάκις δὲ καταβαίνων εἰς τὴν τάφρον καὶ διαπηδῶν τὴν ὑπερκειμένην ἐρεϊκοσκεπὴ μάνδραν τοῦ καθ' ὅλην τὴν Μεσσηνίαν περιφύμου περιβολίου τοῦ Ὁθωμανοῦ Μπιλάλη, ἀνέριχῆτο εὐκίνητος ὡς αἴλουρος ἐπὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ ἐγέμιζε τοὺς κόλπους τοῦ παντοσείδεος ὀπώρας, ὅχι τόσον ἀπὸ λαϊμαργίαν, ὅσον ἀπὸ ἐπίδειξιν φρονήματος ἀδουλώτου καὶ πρωΐμου ἀφοβίας. Ὁ δὲ Μπιλάλης, ὁ τοῦ περιβολίου κύριος, πολλακίς μανιώδης ἐκυνήγησεν αὐτὸν ἀπειλῶν νὰ τὸν πλευρομετρήσῃ ἀνηλεῶς διὰ τῆς καπνοσύριγγος του, ποτὲ ὅμως, βραδυκίνητος ὢν, δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν φθάσῃ. Δι' ὃ καὶ ζητῶν τὸν σωφρονισμὸν τοῦ ἀδιορθώτου τούτου τοῦ περιβολίου τοῦ ὀπωροθήρα, προσέφευγεν εἰς τὸν Ἰωνᾶν, ὅστις εἶχε πάντοτε ἐτοιχοὺς τοὺς καυστικούς ὀυναπισμούς του διὰ τὴν ῥάχιν τοῦ καταγγελλομένου ἀναγκύου μαθητοῦ.

Ἄλλ' ἐὰν εἰς τὸν Τασὸν τοῦ Μήτρου δάκρυα μόνον ἐστάθησαν τὰ προοίμια τοῦ ζωηροῦ καὶ ἀνθρώπου χαρακτῆρός του, ἡ διὰ τὴν φυσικὴν του ὅμως ἀντίληψιν καὶ τὴν ὑγίαν του μνήμην εὐμάθεια αὐτοῦ προσεῖλκυσε εἰς ὅλας τὰς ἐνι-αυσίους ἐξετάσεις τοὺς ἐπαίνους τῶν διδασκάλων καὶ τῶν δημογερόντων, ὡς καὶ τὰ εὐχολογήματα τῶν γονέων αὐτοῦ. Μετὰ πέντε δὲ μόνον ἔτη διεξελθὼν ὅλα τὰ ἐγχειρισθέντα αὐτῷ διδασκτικὰ βιβλία, ἤξιώθη τελευταῖον καὶ τῆς ὑψίστης τιμῆς νὰ συμμελετήσῃ μὲ τὸν διδάσκαλόν του καὶ τὸν Χρονογράφον τοῦ Μονεμβασίας Δωροθέου, ὅστις ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὡς γνωστόν, ἦτο τὸ προσφιλέστατον ἱστορικὸν βιβλίον εἰς χεῖρας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τόσῳ δὲ ἐπρόκοψεν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφήν, ὥστε τακτικῶς τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἄλλας σχολασίμους ἡμέρας συναγείρων τοὺς συγχωρίους του ὑπὸ τὴν σκιὰν γηραιᾶς ἀλλ' εὐθαλοῦς καρυδιᾶς, τοῖς ἀνεγίνωσκε «σὺν νεράκι τρεχούμενον» ψυχωφελές τι συναξάριον, καὶ συνήθως ἐκ τῶν τοῦ μοναχοῦ Ἁγαπίου Λάνδου τοῦ Κρητός. Ἀφ' ἐτέρου δ' ἔγραφεν ἐπιστολάς, συμβόλαια καὶ προικοσύμφωνα, ὅπως εἶχε ταῦτα διδάχθῃ. Πάντας δ' ἠυχάρισται, καὶ διὰ τοῦτο πάντες ἐθεώρουν αὐτὸν φωστῆρα καὶ τέλειον γραμματικόν, μακαρίζοντες τὸν Μπάρμπα-Μήτηρον, εἰς ὃν ὁ Θεὸς ἐδώροφόρησε τόσον προκομμένον υἱόν, ὅστις μυηθεὶς καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ὑπὸ τοῦ γνωρίζοντος ταύτην Ἰωνᾶ, ἦτο ἡ δεξιὰ χεὶρ τῶν ἱερέων εἰς τὰς λειτουργίας. Εἰς τὸ ψάλλειν μάλιστα ὑπερέβαλε πολὺ τὸν διδάσκαλόν του, διότι εἶχε καὶ φωνὴν εὐμελεστέραν· καθ' ἐκάστην δὲ μετὰ τὴν δειλὴν καθήμενος παρὰ τὸ ἀνισόπλευρον παράθυρον τοῦ

πατρικοῦ τοῦ οἴκου, πρὸ τοῦ ὁποίου ὠρθοῦτο καλλιφύλος συκαμινέα, καὶ ψάλλων τὸ «Κύριε ἐκέκραξα» εἰς τὸν προσφιλῆ του ἦχον πλαγίου δευτέρου, δὲν εἶχε βεβαίως τὴν δύναμιν μεθ' ὅλην τὴν μελωδίαν καὶ καθαρότητα τῆς φωνῆς του ν' ἀναχαιτίζῃ ἀπὸ τὸν ἴδιον αὐτῶν δρόμον τὰ παρὰ τὸ θαλερώτατον χωρίον τοῦ ἀμφιρρέοντα δύο ποτάμια, ὡς ὁ μυθολογούμενος Ὀρφεύς, κατεκίλει ὅμως τὰ ὦτα τοῦ ἀπλοῖκου αὐτοῦ πατρός, καὶ ἠΰφραινεν τὴν ψυχὴν τῆς καλῆς του μητέρας, ἥτις καὶ ἐν κατανύξει στρεφομένη πρὸς τὸ ἐκεῖ ὕψηλὰ εἰς τὸν τοῖχον προσηλωμένον εἰκονοστάσιον, ἐσταυροκοπεῖτο ψιθυρίζουσα.

«—Θέ' μου νὰ κόβῃς χρόνια ἀπὸ 'μένα, γιὰ νὰ χαρίξῃς 'μέραις τοῦ Τασοῦ μου! . . .»

Οὕτω τὰ ἔτη παρήρχοντο, καὶ μὲ τὴν πάροδον αὐτῶν ὁ Τασὸς τοῦ Μήτρου καὶ τῆς Προκοπῆς ἠύξανεν εἰς προκοπὴν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἦρχισε δὲ ἤδη πραγματοποιούμενον καὶ τὸ σταθερὸν ὀνειροπόλημα τῆς ζωῆς τοῦ Μπάρμπα-Μήτρου, τοῦ Τασοῦ τοῦ μετ' οὐ πολὺ ἀπὸ τῆς ἐκ τοῦ σχολείου ἀποφοιτήσεως προχειρισθέντος ἀναγνώστου. Μεθ' ὃ ὁ Μπάρμπα-Μήτρος ἐφρόντισεν νὰ τὸν νυμφεύσῃ, ἐλαχίστας εἰς τοῦτο δυσκολίας ἀπαντήσας, διότι καθ' ἣν ἐποχὴν ἔζη οἱ ἀναγνώσται ὡς ἐπίδοξοι παπάδες ἦσαν περιζήτητοι γαμβροί. Καὶ ὁ Τασὸς τοῦ λοιπόν, ὅστις μόνον ἀναγνώστης ἐλέγετο πλέον, καὶ ὅστις ὡς ἐπιδοθεὶς εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον δὲν ἐθεωρεῖτο πρωρισμένος νὰ διέλθῃ τὸν βίον αὐτοῦ ἐν ἀφανείᾳ καὶ ἀσημότητι, ἐπέτυχεν νὰ συζευχθῇ μετὰ καλλιπροίκου καὶ εὐρώστου κορασίδος ἐκ Φιλιατρῶν, ἥτις καὶ κατέστησεν αὐτὸν πατέρα τριῶν θυγατέρων καὶ ἐνὸς υἱοῦ, τοῦ Μήτρου, ὃν θὰ λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ ἀναφέρωμεν ἐν τῇ παρούσῃ διηγήσει. Ὑπερτριακονταετῆς δ' ἔχειροτονήθη διάκονος, καὶ μετὰ δύο ἔτη ἐγένετο τέλος ἱερέως, παραχωρηθείσης αὐτῷ τῆς ἐν Φιλιατροῖς χηρευσάσης ἐνορίας τῆς Παναγίας, καὶ τῷ ἰδίῳ προσεπιτραπείσης καὶ τῆς ἐφημερίας τῶν χωρίων Χριστιάνου καὶ Χαλαζονιοῦ.

Ὁ Μπάρμπα-Μήτρος, ἵνα διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κλείσωμεν τὸ πρῶτον τοῦτο κεφάλαιον, ἠδύνατο φρονοῦμεν μετὰ ταῦτα νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν θάνατον διὰ τοῦ «νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, δέσποτα . . .»

(Ἔπεται συνέχεια)

Σ. Ν. ΚΑΡΑΒΙΤΗΣ.

Ἡ ἀντίστασις μόνη καὶ ὁ διηνεκὴς ἀγὼν εἶνε τὰ ἀναπτύσσοντα εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἐπίμονον θέλησιν, ἄνευ τῆς ὁποίας εἶνε οὐδενὸς ἄξιος. Ἡ ἐργασία εἶνε τὸ σχολεῖον, ἐν ᾧ μορφοῦται ὁ χαρακτῆρ.